

La primera gran síntesi del paleolític català

Canal, Josep i Carbonell, Eudald: *Catalunya paleolítica*. Patronat Francesc Eiximenis, 443 pàg. Girona 1989.

Quan em van demanar si volia fer la ressenya d'aquesta obra, em va sorprendre; en part perquè no sabia si era la persona escaient (potser calia una persona amb una trajectòria més llarga i notòria en el món del paleolític) i en part per la magnitud del treball. Efectivament, ens trobem davant de la primera gran síntesi del paleolític català, que comprèn el Principat i la Catalunya Nord. Fins ara totes les síntesis es referien bàsicament al Principat i es trobaven incloses dins obres de caràcter general com enciclopèdies generals o històriques.

Aquesta obra palesa la maduresa de les investigacions en aquest camp i reflecteix un creixent interès social per les qüestions referents a l'origen de l'home i del poblament del territori que actualment coneixem com Catalunya.

L'obra s'estructura en quatre parts principals: 1. Introducció a l'origen africà de l'home i a la colonització d'Europa per part seva. 2. Història de la investigació del paleolític a Catalunya. 3. Descripció de la pràctica totalitat dels jaciments paleolítics coneguts a Catalunya fins a l'actualitat, per zones. 5. Síntesi de l'ocupació paleolítica a Catalunya.

No hi ha dubte que la realització del llibre (recull i elaboració de dades, estructuració i redactat) ha requerit un ingent esforç, que ha donat com a fruit una bona edició, amb un format molt acurat.

A nivell de l'estructuració del treball, m'agradaria, però, incidir en dos punts. El primer d'ells ja és esmentat pels autors: és la manca d'una bona síntesi paleoambiental i paleobiològica a Catalunya durant els períodes glacials, que ens ajudaria a entendre millor la dinàmica o dialèctica amb el medi de les primitives ocupacions humanes. Això, evidentment, no és pas imputable als autors sinó a l'estat de la investigació del quaternari a Catalunya, molt mancada d'ajuts institucionals.

El segon comentari fa referència a la descripció dels jaciments, en el qual crec que s'hauria d'haver fet una divisió per períodes. De tota manera els autors hauran tingut les seves motivacions i potser han vist que davant la gran quantitat de

dades és més fàcil prescindir de divisions cronològiques i descriure els jaciments un per un i per zones.

Si haguéssim de trobar un antecedent directe d'aquesta obra caldria buscar-lo en *El Paleolític a les comarques gironines* tenint en compte, però, que en aquest cas es tracta d'una obra col·lectiva. Aquest llibre suposà una gran fita i el relleu dels estudis del paleolític a casa nostra. Una prova d'aquest impuls inicial és l'obra que estem comentant, realitzada per dos dels pioners dels moderns estudis de paleolític. No crec que sigui exagerat dir que aquesta obra és fruit de la trobada d'un vell pioner i investigador i un dels investigadors del quaternari més sòlids del panorama ibèric.

Especialment interessant és el recull de la història de les investigacions en aquesta disciplina a Catalunya. No obstant això, no s'assenyala suficientment la importància de l'Arbreda, no com a jaciment sinó com a escola de paleolítistes. No podem oblidar que la quasi totalitat dels investigadors actuals han iniciat la seva formació a l'Arbreda o bé han passat pel jaciment, com és el cas dels autors. Un d'ells va ser l'iniciador dels treballs d'excavació i recerca del jaciment. També crec que s'abusa de la personalització, fins i tot en la part gràfica i d'una visió molt gironina, comprensible d'altra banda, car Girona ha estat la capdavantera durant molt de temps dels estudis paleolítics.

M'agradaria incidir en unes poques crítiques molt puntuals, que en res desmereixen el conjunt de l'obra. Per exemple, m'ha sobtat l'ús de la paraula «asclat», en comptes d'«ascla» o d'«esclat». La incorporació d'una nova grafia, filològicament discutible (suposo que «asclat» deu ser el participi del verb «asclar»), dificulta la comprensió al lector no iniciat. Un altre element que m'ha sorprès ha estat la diversitat de criteris en les làmines de dibuixos; potser hauria estat millor que un mateix dibuixant hagués refet totes les làmines. Nogensmenys reconeixem la dificultat de refer dibuixos fets per autors molt diferents. Un altre punt, en el qual sovint caiem els paleolítistes en parlar d'indústria, és la bar-

reja de llenguatges. Podem parlar amb un llenguatge analític o simbòlic-místic alhora, amb tota tranquil·litat. És fàcil que un autor emprí denominacions tipològiques Laplacianes i Bordasianes indistintament.

A nivell encara més concret, m'agradaria matisar algunes afirmacions que es fan en el llibre i que afecten la meua especialització, encara que aquestes tinguin un interès molt marginal. Referent a la indústria òssia mosteriana de l'Arbreda, he de manifestar que tinc seriosos dubtes que es tracti de veritable indústria, almenys la que he vist. Sí que existeixen clares estries de descarnament. Finalment, pel que fa referència a la diferenciació cronològica entre les col·leccions Alsius i Bosoms de la Bora Gran, es circumscriu al fet que la primera disposa de materials que van des del magdalanià III al VI i la segona només té materials del magdalanià IV. Per tant no és que exactament siguin dos períodes diferents, sinó que una col·lecció representa un moment concret i l'altra té un ventall cronològic més ampli. Aquesta obra, per altra banda, crec que consolidarà el coneixement del macrocomplex d'estacions de la Selva, i li donarà el lloc que es mereix en la prehistòria catalana. També és important el recordatori que l'habitatge més habitual era el de l'aire lliure i no el cavernícola.

La Catalunya paleolítica, malgrat les

puntuals crítiques que pot tenir (com les tenen totes les publicacions), es convertirà en una important eina per als investigadors, perquè és una posada al dia del paleolític català, acompanyada per un excel·lent recull bibliogràfic i perquè dóna una visió completa de l'evolució de les societats dels caçadors-recol·lectors de Catalunya. La Catalunya paleolítica serà una obra de consulta i cita imprescindible. Des d'aquí aprofitem per felicitar aquesta iniciativa i als qui l'han feta possible.

JOAN MANUEL RUEDA I TORRES

Més de 125 números...

SUBSCRIVIU-VOS - HI

11 números l'any per 4.000 ptes. (Descompte als estudiants)

Consell de Cent, 278, 1r. 2a. 08007 Barcelona. Tel.: 317 08 24 - Fax.: 317 08 93

LA PARRÒQUIA DE BORRASSÀ

Josep M. Marqués

Edicions Sant Feliu

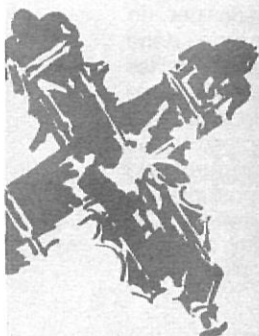
MARQUÉS, Josep M. *La Parròquia de Borrassà*. Col·lecció Sant Feliu, 7. Parròquia de Borrassà. Borrassà, 1989. 47 p.

El llibret explica la història de la parròquia de Borrassà documentada sobre la base dels manuscrits referits a la seva església, la qual es distingeix per ser una de les més antigues que hi ha escripturades al Bisbat de Girona.

Des del temple romànic fins a la construcció de la nova parròquia i seguint cap a l'actualitat anem coneixent els elements que es van incorporant a l'edifici, i també els canvis soferts en l'activitat parroquial.

L'ESTOIG

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU I DEL MUSEU DE PALAFRUGELL

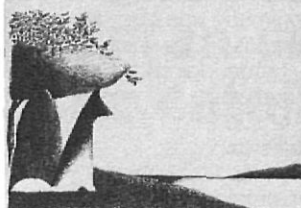
EDICIÓ 1989

L'Estoig núm. 1. Ajuntament, Arxiu i Museu de Palafrugell. Palafrugell, 1989. 128 p.

L'Arxiu Històric i el Museu del Suro de Palafrugell han decidit, conjuntament, editar una revista que tracti temes de qualsevol dels vessants del coneixement però que tinguin una incidència, directa o indirecta, local. Cada número tindrà un «dossier» central. Aquest primer volum consta de dues parts: *Estudis* (treballs d'investigació històrica) i *Eines d'investigació* (articles sobre el funcionament i els fons de l'Arxiu Municipal).

QUADERNS DE LA SELVA 2

revista del centre d'estudis selvatans

Quaderns de la Selva. 2. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners, 1989. 223 p.

Els Quaderns de la Selva neixen amb l'objectiu de ser la palestra per difondre els estudis que tinguin com a àmbit territorial la comarca de la Selva.

En aquest segon número hi podem trobar articles de temàtica diversa, referida tant a l'espai comarcal com a llocs puntuals, sobre: clima, paisatge, vegetació, fauna, prehistòria, història medieval i moderna, demografia, art i arquitectura.

El Mil·lenari de Catalunya i la Cerdanya

Generalitat de Catalunya

El Mil·lenari de Catalunya i la Cerdanya. Col·lecció Textos i Documents núm. 6. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1989. 124 p.

Sobre la base de les ponències exposades en les «Jornades Commemoratives del Mil·lenari de Catalunya» a Llívia (23 i 24 de juliol de 1988) s'ha editat el llibre que us presentem. Per una banda, es tracten els aspectes històrics dels comtats catalans pirinencs, la forma de societat i de domini establerts, la cultura i la ideologia imperant en l'època comtal. Per l'altra, en la segona part del volum, s'exposen temes de la Cerdanya d'avui i del seu futur.

Novetat

EDICIONS DE LA MAGRANA

J. N. SANTAFLÀLIA

Quèstió de mots

Del simbolisme
a la poesia pura

ELS ORIGENS

EDICIONS DE LA MAGRANA